

Dames en Heren Welkom op het Geheugen van Theater in Internationaal Theater Amsterdam

Een kort openingswoord in 6 punten door Alexander Nieuwenhuis

I

Dit jaar heb ik als coordinator van Nieuwe Grond een fenomenale erfenis cadeau in de voorgaande vier Nieuwe Grond programma's van Aniek Nuyens. De verzameling denkkraft en de fenomenale reputatie die zij heeft neergezet maakte het dit jaar eenvoudiger om op korte tijd een vrij uitgebreid programma vorm te geven. Ik hoefde nergens uit te leggen wat Nieuwe Grond was, ik ploegde op een vruchtbare akker. Aniek, dankjewel.

II

Vandaag spreken we over het Geheugen van het Theater en de vraag is wat dat eigenlijk is. Bevindt het geheugen van het Theater zich in de mensen die het maken? Bevindt het zich in de mensen die het zien zoals misschien in de fenomenale veelkijker, de tedere gigant, Loek Zonneveld die ons kort verleden verliet? Of bevindt het zich in de verhalen die erover verteld worden? Bevindt het geheugen van Theater zich bijvoorbeeld in het verhaal dat diezelfde Loek Zonneveld deze maandag nog via een opname aan een 50-tal mensen op de Republiek in de Balie vertelde. Het ging over een beroemde toneelwedstrijd in Frascati een jaren '80, georganiseerd door Joost Sternheim. Deze directeur van Frascati had een aantal rivaliserende toneelgezelschappen uitgenodigd om een stuk voor te bereiden waarna een jury de winnaar zou kiezen. Deze avond mondde uit in een gevecht. De stoelen vlogen in het rond en de Jury werd in elkaar gemept. Loek zei: 'Dat had hij maar mooi voor mekaar, die smiecht.' En hij zei ook: het is niet goed om in Jury's te gaan zitten. Er bestaat geen enkele opname die Loek Zonneveld kan vervangen, maar wetende, nu echt zeker wetende, dat ook Loek sterfelijk was is het maar goed dat er opnames van hem bestaan.

III

Het Geheugen van het Theater. Het bevindt zich in de mensen die het maken, het bevindt zich in de mensen die het zien, in de verhalen die over verteld worden, de opnames die ervan gemaakt worden, in de objecten die ervan overblijven. Maar al deze dingen zijn het Theater niet. Film is Film, je hoeft het maar te bewaren en te restaureren. Een boek is een boek, een schilderij een schilderij en een beeldhouwwerk is een beeldhouwwerk. Een traditionele muziek opname valt in hoge mate samen met de gebeurtenis. Maar in Theater en Performance is dit heel duidelijk niet het geval en dit zou misschien ook kunnen verklaren waarom het in onze sector notoir lastig is om de neuzen dezelfde kant op te krijgen en erfoegd hoger op de prioriteitenlijst te krijgen. Wat is, zeker als iedereen overwerkt en drukbezet is eigenlijk het belang van archiveren, als het gearchiveerde zo veel verschilt van wat het was?

Gaby Wijers van het LIMA, instituut voor mediakunst, vertelde me over het intrinsieke belang: Archiveren is een vorm van emancipatie, zei ze, omdat je trots bent op wat je ooit gedaan hebt. Dat wil niet zeggen dat het belang alleen maar in het verleden ligt, maar als je iets niet bewaart dan kun je daar ook niet naar terug."

IV

Wat zien we als we in de toekomst naar het heden kijken? Wat zullen we kunnen begrijpen als we terugkijken op wat er nu is? Die vraag beantwoorden is inherent onmogelijk en afhankelijk van perspectief. Maar de kunst hoeft op vragen geen antwoord te geven, kunstenaars geven hints aan de samenleving zoals Sara de Roo het zo mooi verwoordde in haar State of the Union. In die zin denk ik dat als we in de toekomst naar deze periode kijken we een gekwetste Kunst zullen zien die haar wonden likkend een toevlucht tot de samenleving zocht en dat maar deels kon vinden. Heel misschien zullen we een Kunst zien die geleidelijk aan, bijvoorbeeld gisterenavond, de grenzen zag van wat zij in de samenleving kon oplossen en betekenen. Maar dat alles is nu zeker nog in nevelen gehuld.

V

De toekomst van het Theatererfoegd wordt onder meer vandaag bepaald. Wat we vandaag bespreken is de blauwdruk voor de toekomst. Het proces kan dit hele festival tot rijping komen op de Ontmoetingsplek Nederlands Theatergeheugen. In de Ajax foyer is de werkgroep NIT het hele festival van 14-20 aanwezig om vragen te beantwoorden en ideeën te bespreken. Ook neemt Bijzondere Collecties ter plekke archief in en is er een kast met de uitgeprinte inventaris van TIN/Bijzondere Collecties. De echte erfoegd die-hards kunnen daar op 15 en 16 september hun liefde voor het theatererfoegd vaste vorm geven door een theatertattoo te zetten.

VI

Nu. We gaan luisteren naar Bo Tarenskeen, theatermaker en filosoof. Hij vertelt ons over de aard van het geheugen en de mogelijkheid om iets te bewaren naar aanleiding van zijn voorstelling uit 2009, *ARCHIV*.